

Bilim ve Ütopya

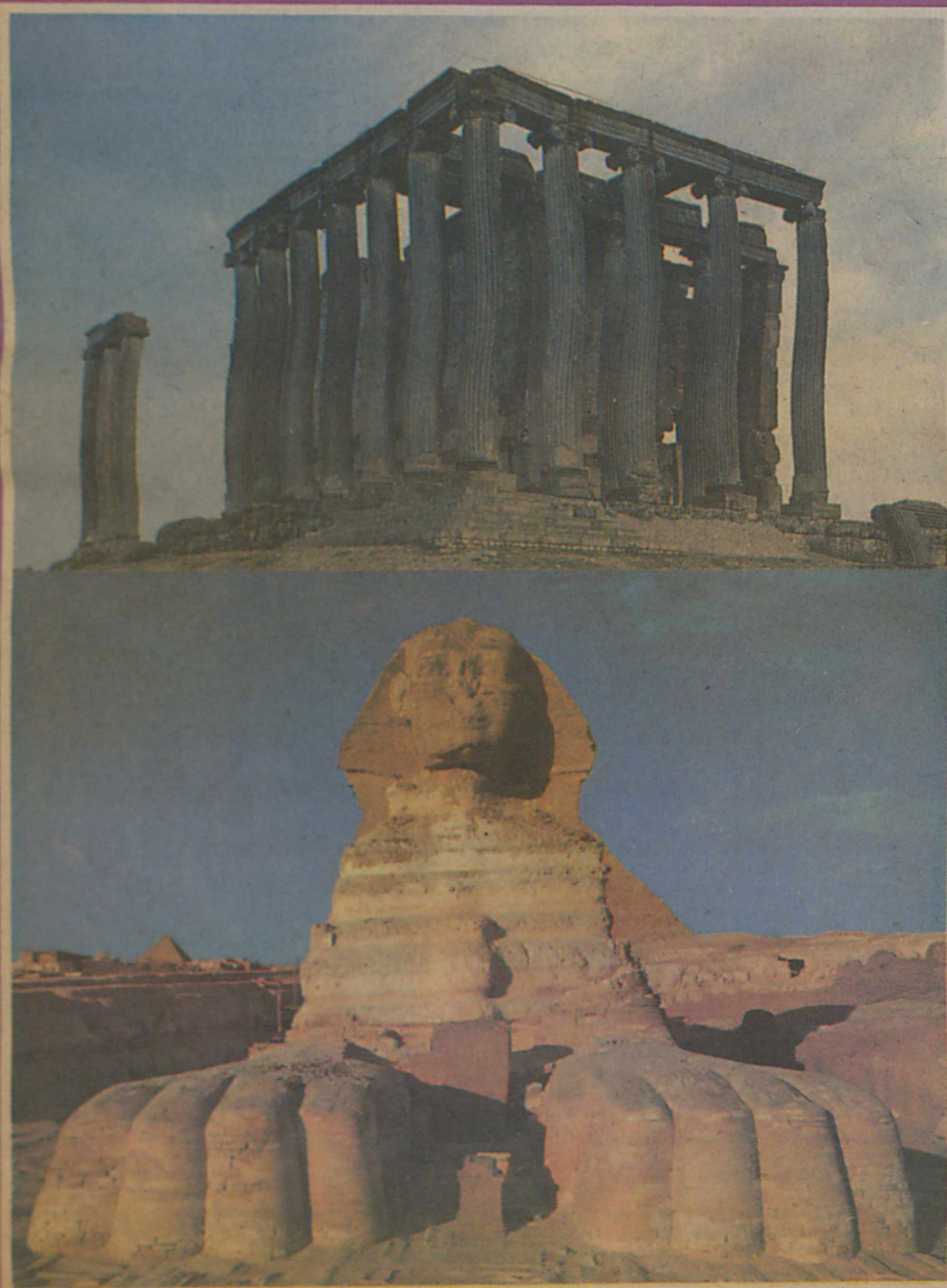
Mart 1996 Sayı: 21

Aylık bilim, kültür ve politika dergisi

75.000 TL

Avrupa her zaman ileri miydi? Bugün ileri mi?

AVRUPAMERKEZCİ TARİH SAFSATASI

● **Martin Bernal**'ın "Kara Atina"sı. Antik Yunan'ı Kuzeyli Ari ırklar değil, Mısırlılar ve Fenikeliler kurdu. Mısır dili ile Grekçe arasındaki ilişki. Yunanlılar öğretmenlerinin farkındaydılar. 18. yüzyılda Avrupalılar tarihi çarpıtıyor. Avrupamerkezciliğin "Hint-Avrupa ırkı" miti. Irkçı tarih anlayışı. Anti-semitizm ve Aşırı Ari Model'in sonucu: Nazizm.

● **Özcan Buze** Avrupamerkezciliği eleştiren bazı çalışmalar ve düşündürdükleri.

● **Dr. Selahattin Erhan** Batı-merkezciliğin toplumbilimine yansımaları.

● **Erhan Yarar** Neo-oryantalizm destekli Batılı dış politika ve Yeni Türkiye Düzeni sancısı.

Aziz Ogan: Arkeolojiye adanan bir ömür

Prof. Dr. Jale İNAN

Bu sayımızda Türkiye arkeolojisinin öncü isimlerinden Aziz Ogan'ı (1888-1956) tanıtıyoruz. Ogan'ın yaşamını ve çalışmalarını, kızı, yine ünlü arkeologlarımızdan Prof. Dr. Jale İnan'ın kaleminde aktarmayı uygun gördük. Jale İnan, Bilim ve Ütopya okurlarının yabancı değil. Kendisini Aralık 1995 tarihli 18. sayımızda "İz Bırakanlar" köşesinde tanıtıştık. Okuyacağınız makale, Jale İnan tarafından babasının ölümü üzerine kaleme alınmış. Makalenin diline dokunmak istemedik.

Aziz Ogan'ın vefatı münasebetiyle kendisini seven dostları ve meslektaşları tarafından hakkında kıymetli makaleler yazıldı. Eski Şark Müzesi Müdürü Sayın Osman Sümer (Yeni İstanbul Gazetesi, 27 Ekim 1956), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bizans Sanat Tarihi doçenti Dr. Semavi Eyice (Türk Yurdu, sayı 263, Aralık 1956, s. 421 vd.), Aziz Ogan'ın meslek hayatı ve eserlerinden bahsettiler. Diğer taraftan uzun seneler mesai arkadaşı ve pek sevdiği dostlarından Edebiyat Fakültesi Arkeoloji profesörü Dr. Arif Müfid Mansel tarafından da Türk Tarih Kurumu Belleten'inde neşrolunmak üzere bir makale hazırlanmış bulunuyor. Mesleki hayatı bakımından bu kıymetli makalelere yeni bir şey ilave edeceğimi pek zannetmiyorum. Ancak mesleki hayatını hususi hayat çerçevesi içinde tasvire çalışacağım.

Babam hatıralarına çok bağlı bir insandı ve çocukluğumuzdan beri onun çocukluk, Birinci Cihan Harbi ve zengin seyahat hatıralarını büyük bir zevk ile dinlerdik. Bilhassa çocukluk ve tahsil hayatı hakkında anlattıkları hafızamda derin izler bırakmıştır.

KÜÇÜK YAŞTA MÜZECİ

İstanbul'da Haliç Bahariyesi'nde bir yalıda kalabalık bir aile hayatı süren babası Ahmet Efendi ve annesi Ferdane Hanım, kısa bir zaman içinde, kimi yetişmiş, kimi küçük yaşta olmak üzere dokuz çocuklarını kaybederek yapayalnız kalmışlardı. Birkaç sene sonra 1888'de yeniden bir evlada kavuşmuşlardı. Annesi, gördüğü ve çocuğu müjdeleyen bir rüyaya istinaden, ismini Aziz koydu. Bir hayli yaşlı idiler ve daime biricik evlâtlarını kaybetmek korkusu içinde yaşamışlardı. Onun üzerine titriyorlar, yorulmasına veya üzülmesine tahammül edemiyorlar, hatta yorulur diye tahsil etmesini bile istemiyorlardı. Bundan dolayı Aziz, annesinin ve babasının uyduklarına kani olduktan sonra usulcacak kalker, derslerini hazırlardı. Küçük yaştan beri ailenin neşesini yerine getirmeyi âdeta kendine bir vazife edinmişti, türlü şakalar ve muzipliklerle onları oyalardı. Yazları geçirdikleri Gebze'de bağ komşuları olan Türk müzeciliğinin kurucusu Osman

Aziz Ogan ailesiyle. (Sağ başta Jale İnan)

Hamdi Bey ile tanışmışlardı.

Aziz Ogan, Hamdi Bey'in teşvikiyle, arkeolojiye heves ederek, pek küçük yaşta müzeye memur olarak girdi. Aynı zamanda bir taraftan 1910'da mezun olduğu Sanayi-i Nefise Mektebi âilesine devam ediyor, diğer taraftan hususî ders alarak Fransızca öğreniyordu. O devirde arkeolog olarak yetişmek için en pratik ve makul yol da bu idi. Bu arada İzmir, Manisa ve Aydın vilayetlerinde ecnebi hâfirler tarafından yapılan kazılara, hafriyat komiseri olarak iştirâk ediyor, arkeoloji bilgisini ve tecrübesini artırıyordu. Bu suretle Anadolu'nun klasik arkeoloji bakımından en önemli antik şehirlerine tanımak fırsatını buluyordu. Avusturyalıların Ephesos, Amerikalıların Sardes ve Fransızların Nazilli civarında Aphrodisias'ta yaptıkları kazılara iştirâk etti.

Aziz Ogan, 18 yaşında iken annesini kaybettiğinden sonra, beş sene babası ile yalnız yaşadı. 1911'de Asâr-ı Tevfik Süvârisi, 31 Mart vakası şehitlerinden Ali Kabuli Bey'in kızı Mesture Hanım'la evlendi. O zamana kadar arkeoloji ile ilgisi olmamakla beraber, babamın çalışmalarına büyük alâka gösteren annem, 1913'de Sardes kazısına beraber gitti. Babam 1914'te İzmir Asâr-ı Atika Müfettişliği'ne (Eski Eserler Müfettişliği) tayin edildi, fakat Birinci Cihan Harbi'nin başlaması ve seferberlik ilanı üzerine ihtiyat zabıt namzedi (yedek subay adayı) olarak, nakliye talimhâhına (askeri eğitim birliği) alındı. Bu talimhâhi ikmal ederek (bitirerek), Çanakkale ve Kafkasya cephelelerinde hizmet gördü. 1917'de Cemal Paşa tarafından Dördüncü Ordu emrinde Şam'da kurulan Asâr-ı Atika Müşavir Muavinliği'ne ve buna ilaveten ordu emrinde bulunan Şam Sanayi Mektebi Müdürlüğü'ne tayin olundu. Arkeoloji teşkilatının başında Alman arkeolog Dr. Theodor-Wiegand bulunuyordu. Kısa zamanda aralarında derin ve samimi dostluk bağları teessüs etti (kuruldu). Bu hususta Carl Watzinger tarafından ya-

zılan Theodor Wiegand, ein Deutscher Archaeologe, 1864-1936 (Berlin 1944) adlı eserde (s. 301) Aziz Ogan'dan söz edilmektedir. Askerliğinin bu son safhasında Aziz Ogan meslekî işlerle meşgul olmak fırsatını buldu. Ordu tarafından tamir edilen Baalbek'te Jupiter mabedinin restore işine nezaret ettikten başka, Şam'da Emeviye Camii'nin etrafındaki ev ve dükkânların kaldırılarak, tarihi binanın meydana çıkarılmasında İsviçreli bir heyetle işbirliği yaptı.

İŞGALDE HAPSEDİLDİ

İlk çocukluk hatıram babamın terhis edilerek eve geldiği gündür, 18 Ağustos 1918'de evvela ablamın sesi: Anne bir zabıt geldi, sizinle görüşmek istiyor! Babam sürpriz ve şakayı çok se-verdi, ablamın kendisini tanımadığını görünce, yabancı biri imiş gibi, annemi çağırtmıştı. Sevincimiz çok büyüktü, uzun zamandır hasretle beklediğimiz babama kavuşmuştu ve artık annemin masal gibi bahsettiği güzel İzmir'e gidecektik. Yolculuğumuzda trenimiz eşkiyaların hücumuna uğradı, nakit ve mücevher olarak neyimiz varsa soydular. Babam İzmir'de eski vazifesine başladı, bundan başka kendisine birinci ve ikinci sultanı mekteplerinde dersler de verildi. Güzel Yalı'da deniz kenarında sevimli bir eve yerleştik. Ablamla ben Fransızca öğrenmek için bir madamın ana mektebine devam ediyorduk. Bir sabah annem ve babam pek endişeliydiler. Bize o gün mektebe gitmeyeceğimizi söylediler. Babam annemin ısrarlarına rağmen vazifesinin başında bulunmasının doğru olduğunu söyleyerek dairesine gitti. Biraz sonra işgal kuvvetleri hükümet konağını zaptederrek, memurları bir odaya hapsedmişlerdi. Komşumuz bulunan İzmirli bir Rum aile bizleri himaye ettiği gibi, babamın bir an evvel serbest bırakılması için de teşebbüste bulunmuşlardı. Ancak üçüncü gün babam havasızlıktan ve açlıktan bitap bir vaziyette eve döndü. Birkaç

gün sonra biraz giyim eşyası ile İstanbul'a hareket ettik.

Babam gene İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde çalışmaya başladı. İstirdadı müteakip (İzmir işgaldan kurtulduktan sonra) 1922'de tekrar İzmir'deki eski vazifesine tayin oldu. Hepimiz büyük bir sevinç içinde idik. Artık iğreti hayattan kurtuluyorduk, döşeli dayalı evimiz bizi bekliyordu. Ne yazık ki İzmir'de büyük bir hayal kırıklığına uğradık. Birkaç büyük eşya müstesna herşeyimiz yağma edilmişti. Babamın talebeliğinden beri biriktirdiği kitapları dahi perişan bir vaziyette etrafa saçılmıştı. Karşıcı gelen bir akrabamız bizi bu vaziyette bırakamayacağını söyleyerek, evlerine götürdü. Ertesi gün annem İstanbul'dan getirdiğimiz giyim ve sair ufak tefek eşyayı almaya gittiği zaman, onların da çalınmış olduğunu görünce, büyük bir yeise (umutsuzluktan doğan karamsarlık) düştü. Babam sıhhatin her şeyin başında geldiğini söyleyerek, annemi teselliye çalışıyordu. Birkaç gün sonra Karşıyaka'da bir ev bulunarak, yerleştik.

EFES ÜZERİNE İLK TÜRKÇE ESERİN YAZARI

Annem evimizi tanzim etmeye uğraşırken, babam da İzmir'deki âsâr-ı atıkayı bir araya toplayarak müzeyi kurmaya çalışıyordu.

1926'da İzmir havalisi Asâr-ı Atika Umum Müfettişliği'ne tayin olununca, iş sahası bir hayli genişledi. Bu suretle Efes ve Bergama müzelerinin inşaa ve tesisinde muvaffak olmuştu. İzmir ile komşu vilayetlerde bulunan âsâr-ı atika ve hafriyat mevkilerine birer bekçi tayiniyle bunların iyi bir şekilde muhafaza olunmalarını sağladı. Merkezi İzmir olmak üzere "İzmir Asâr-ı Atika Muhipleri Cemiyeti" nin kurulması için vali Kâzım Paşa'ya (Dirik) telkinatta bulundu. Cemiyetin umumi ve mesul kâtibî sıfatıyla kurulmasında ve gelişmesinde büyük hizmeti oldu. Bu cemiyet faydalı neşriyatı ile bu bölgede hayırlı işler başarmıştır.

1929 ve 1930 yıllarında Maarif Vekâleti Asâr-ı Atika ve Müzeler Müdürlüğü'ne kısa fasıllarla vekâlet etmiştir.

1 Mart 1931'de, Hamdi Bey'in yerine, Müzeler Müdürü olan kardeşi Halil Ethem Bey'in emekliye ayrılması üzerine, babam İstanbul Müzeleri Umum Müdürlüğü'ne tayin edildi. İzmir'den ayrıldıktan sonra da müfettişlik zamanında yarım kalan işlerini ikmal için çalıştı. 1932'de İzmir Müzesi'nin resimli bir rehberini telif etmek (yazmak) suretiyle, bu müzenin ilim âleminde tanınmasına hizmet etti. Vilayetin âsâr-ı atikasına dair bir hayli makale ve broşür neşretti. Bilhassa Efes Ayasuluk harabesine ait yazdığı rehber bu vâdide yazılan Türkçe eserlerin ilki olarak gösterilebilir. 1933'te Maarif Vekâletince Avrupa müzelerinde bir tetkik seyahatine gönderildiği zaman, Avusturya, Almanya, Hollanda, İngiltere, Fransa ve

İtalya'nın mühim müzelerini ziyaret ederek, İtalya ve Yunanistan'da hafriyat mevkilerini görmek ve kazılarda tatbik edilen yeni metodları tetkik etmek fırsatını buldu. 1939 yılında New York'ta açılan dünya sergisinde Türkiye Cumhuriyeti pavilyonlarında tesis olunan İslâmî atika ve müze sergisi heyetine başkanlık etti, bu arada New York ve Washington'daki müzeleri tetkik etmek suretiyle müzecilik vadisindeki bilgi ve görgüsünü arttırmak fırsatına nail oldu.

İSTANBUL MÜZELERİ UMUM MÜDÜRÜ

İstanbul Müzeleri Umum Müdürlüğü esnasında idaresi altındaki diğer müzelerin terakki (anlayış) ve inkişafı (gelişimi) için büyük hizmetlerde bulundu. Süleymaniye Tabhane medresesinin onarılıp, Türk ve İslâm eserleri müzesi haline getirilmesini sağladı. Ayasofya'nın müze haline sokulması da gene onun müdürlüğü zamanına rastlar.

İstanbul Müzeleri Umum Müdürlüğü'ne tayin olduğu zaman azası eksilerle toplanamayan "İstanbul Eski Eserleri Koruma Encümeni"ni yeni ve kıymetli azalarla takviye ederek, encümen mesaisine kuvvetli bir istikamet verdi. Aziz Ogan'ın risayeti altında Arkeoloji müzesinde muntazaman toplanmaya başlayan bu encümenin en büyük hizmeti İstanbul'un bine yakın eski eserlerinin tescil işini meydana getirmiş olmasıdır.

Aziz Ogan, 1954 yılına kadar, 23 sene müddetle İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü'nde muntazam ve sistemli çalışması sayesinde müzenin ilmi ve meslekî inkişafında büyük hizmetler gördü. Bazı koleksiyonlar ilmi usullere göre tanzim edildi, mevcut koleksiyonlara yenileri katılarak ayrı ayrı salonlarda teşhir edildi. Bu meyanda Arkeoloji müzesinin eski şark seksiyonunda (bölümde) ikisi Mısır, biri Part, diğeri Himyerî eserlerine ait olmak üzere yeni dört salon açıldı; eski salonlar esaslı bir ilmi tasnife tabi tutuldu. Yüz binlerce yazılı vesika ihtiva eden zengin tablet arşivi de onun himmeti (çalışması) ile vücuda getirildi. Klasik eserler seksiyonunda, büyük bir kısmı üniversite kazısında meydana çıkan eserlerden müteşekkil bir salon açıldı; zengin Bizans ve keramik koleksiyonları teşhir edildi, tezyini eserler (süs eserleri), sikkeler ve madalya koleksiyonu dahi halkın ziyaretine açıldı.

Bundan başka müzeler için bazı önemli tesisler, mesela kimya laboratuvarı ve fotoğraf atölyesi de onun müdürlüğü zamanında vücuda getirildi. İstanbul Müzeleri Umum Müdürlüğü'ne tayin edildiği günden beri müze çatısının ahşap olması huzurunu kaçıyordu. Defalarca vekâlete bu durumun tehlikeli olduğunu ve bilhassa birbiri ardına yangına kurban giden binaları misal göstererek, her defasında müzenin de başına böyle bir felaket gelebileceğini bildiriyordu. Emekliye ayrıldığı zaman bu tehlikeyi bertaraf edebildiğinden dolayı huzur duyuyordu.

GENÇLERE ÖNEM VERİRDİ

Müze'de genç meslek arkadaşlarının inkişafına önem verirdi. Onların Üniversite Arkeoloji Kürsüsü ders ve seminerlerinden faydalanmalarını mümkün kılar, ihtisas sahibi olmaları için doktora yapmaya teşvik ederdi. Fakülte Ar-

keoloji bölümünün yaptığı yurtdışı ve içi tetkik gezilerine iştiraklerine de imkan verirdi. Kuvvetli müze elemanlarının yetişmesinin müzenin inkişafı için önemli olduğunu daima göz önünde tutardı. Bu meyanda müzede bir de konferans salonu tesis etmişti. Ayda bir müze elemanları tarafından hazırlanan projeksiyonla verilen konferanslara üniversite ve diğer ecnebi enstitü mensupları da davet ediliyordu. Bundan mâda (bunun dışında) müzede ayda bir toplantı yapılıyor ve bütün müze mensupları, aylık çalışmaları hakkında rapor veriyorlardı. Bu suretle müze elemanlarını hem çalışmaya teşvik ediyor, hem de arkadaşlarının birbirlerinin mesaisinden haberdar olmalarını temin ediyordu.

Müzedeki ahenkli bir aile havası eser ve o da bu ailenin babası sıfatıyla en büyüğünden, en küçüğüne kadar bütün mesai arkadaşlarının yalnız meslekî değil, hususî dertlerini dahi halle çalışırdı. Mesai arkadaşları onu hem severler, hem de sayarlardı.

Aziz Ogan, Halil Ethem Bey zamanında başlanan İstanbul Müzeleri Şaheserleri "Meisterwerke der Archäologischen Museen in İstanbul" adındaki muhteşem neşriyat serisinin üçüncü cildini çıkarmak imkanını buldu. Ernest Kühnel tarafından yazılarak Türkçe ve Almanca olarak neşredilen bu eser "Çinili Köşkte Türk ve İslâm Eserleri Müzesi Koleksiyonu" (Berlin, 1938) ismini taşımaktadır. Neşriyat bakımından ikinci bir teşebbüsü Avrupa müzelerinde olduğu gibi bülten çıkartmasıdır. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı ismini taşıyan bu neşriyatın ilk nüshası 1934'te Türkçe ve Fransızca olarak ikincisi 1937'de çıkmıştır. İkinci Dünya Harbi dolayısıyla uzun bir fasiladan sonra üçüncüsü 1949, dördüncüsü 1950, beşincisi 1952, altıncısı ise 1953'te çıkmıştır. İstanbul'un son yıllarında meydana çıkan bazı eserleri ve müzeye gelen yeni parçaları tanıtması bakımından bu Yıllık beynelmil bir dergi halini almıştır.

MÜZENİN HER İŞİYLE İLGİLENİRDİ

Aziz Ogan müzenin ilmi ve meslekî işlerinden mâda, temizliği, intizamı ve hatta hademelerin kıyafetleri ile de yakından alakadar olurdu. Personelin mendeni ve sıhhi her çeşit ihtiyaçlarını temine elinden geldiği kadar çalışırdı. Müzenin her tarafı itinalı bir ev gibi temiz ve bakımlıydı. Müze kütüphanesi-

ne çıktığı zaman ve koleksiyonları dolayışırken bir yerde toz görünce elini sürüp hademeye göstermesi kafiydi. Traş olmamış bir hademe görünce, eline para sıkıştırarak, "hadi git traş ol" derdi. Her hususta temsil ettiği müessesede mesai arkadaşlarına örnek oluyordu. İş başına, en uzakta oturmasına rağmen, herkesten önce gelirdi. Müze veya eski eserlerle ilgili bir iş dolayısıyla odasından ayrılması icap ederse, nereye gittiğini ve ne zaman döneceğini kapıdan çıkarken, haber vermeyi unutmazdı. Müzenin Osman Hamdi ve Halil Bey'lerin müdürlükleri esnasında teessüs eden anelerini Aziz Ogan severek devam ettirdi. Kibar nazik muamele ve güler yüz yanı sıra ciddi ve muntazam çalışma bu müessesenin hususiye-tidir. Müdür odasının kendisine has döşeme tarzı da bunun bir timsalidir. İnsan içine girdiği zaman kendini eski İstanbul'un asil ve kibar atmosferi içinde hisseder. Türk, ecnebi, büyük, küçük hattâ talebe arkadaşlar etüdları için her hususta kendilerine gösterilen kolaylık ve nazik muameleden memnun olarak buradan ayrılırdı.

ÖZEL HAYATINDA DA DİSİPLİNLİYDİ

Babam mesleki işlerinde olduğu gibi hususi işlerinde de muntazam, sabırlı ve enerjiktir. Onun saati kronometre gibi işlerdi, her işi de ona göre muntazam ve ayarlı idi. Ancak bu suretle mesai saatlerini tamamen vazifesine hasretmiş olmasına rağmen, büyük küçük, sayısız bir hayli yüksek makale ve eser yazabilmişti. Sabahları çok neşeli kalkardı, ekseriya onun alçak sesle söylediği şarkı ile uyanırdık. Babamın kahvaltısı sofrasına bir sabah traş olmadan ve giyinmeden oturduğunu hatırlamam.

Boş zamanlarında en büyük zevki resim yapmaktı. Talebeliğinden beri yaptığı sayısız yağlı boya ve akvarelleri (suluboya resimleri) vardır. Konularını tabiatın ve bilhassa eski sanat eserlerinden alırdı. Çok sevdiği ve hemen her köşesini cebinin içi gibi tanıdığı ve âbidelerinin uğradığı en ufak hasar veya manzarasını bozan herhangi bir hareketten büyük üzüntü duyduğu İstanbul, şahane manzara ve abideleri ile, konularının başında gelir. Sanayi-i Nefîse talebesi iken ve onu takip eden ilk senelerde klâsik üslûpta çalışan babam, bilhassa son senelerde yaptığı akverellerde kendi sanat şahsiyetini buldu. İzmir'den ayrılmadan evvel bir kısmını

İzmir Müzesi'ne hediye ettiği gibi, son zamanlara kadar yaptığı tabloların bir çoğunu da sevdiği dostlarına hediye ederdi. Bir sene evvel vefat eden "Walker Trust mütevellisi" Sir Russel'a hediye ettiği bir akvarelini, dostu bir sanat galerisine layık görerek Glasgow Art Gallery'sine geçirdiğini nazik bir mektupla bildirmişti.

Çocuklarına karşı müşfik bir baba ve iyi bir arkadaştı. Beş evladının her birini arzu ve istidatlarına (yeteneklerine) göre yetiştirmek için büyük fedakârlıklarda bulundu. Küçüklüğünden beri babamın mesleğine karşı büyük bir alâka duyuyordum; tatillerimde beni müzeye veya hafriyata götürdüğü zaman çok seviniirdim. Liseden mezun olduğum sene meslek intihabım (seçimim) için, her müşkülümde olduğu gibi, bana yardım ederek beni arkeolog olmaya teşvik etti.

Bir çok kimseler emekliye ayrılınca, faal hayatlarının sona erdiği düşüncesi ile, meyus (umutsuz) olurlar. Halbuki babamın planladığı pek çok işleri vardı: Birçok eser yazacak ve kendi tabiri ile bol bol resim yapacaktı. 25.12.1953'te, 16 yaşından 65 yaşına kadar yarım asırlık ömrünü vakfettiği müzecilik mesaisine nihayet verdi. Meslek arkadaşları dostları ve aile efradının iştirâkiyle müzede samimi bir hava içinde tertip edilen veda merasiminden, Türk ve ecnebi dostlarının kendisinden sitayişle (övgüyle) bahseden sözlerinden çok müte-hassıs olmuştu (duygulanmıştı). Annesinin merasimden sonra babama söylediği söz: "Müdürlüğünden ziyade bugün seninle iftihar ediyorum" olmuştu.

1955 senesi sonbaharında, Ragıp Devres ve ailesi ile Batı Anadolu seyahatine çıkarak, uzun seneler çalıştığı ve çok sevdiği bu bölgenin antik şehirlerini son defa görmek, Side ve Perge kazılarını yakından takip etmek fırsatını buldu. Yazık ki, arkeoloji ve sanat bakımından çok verimli olacağı emeklilik devri pek kısa sürdü.

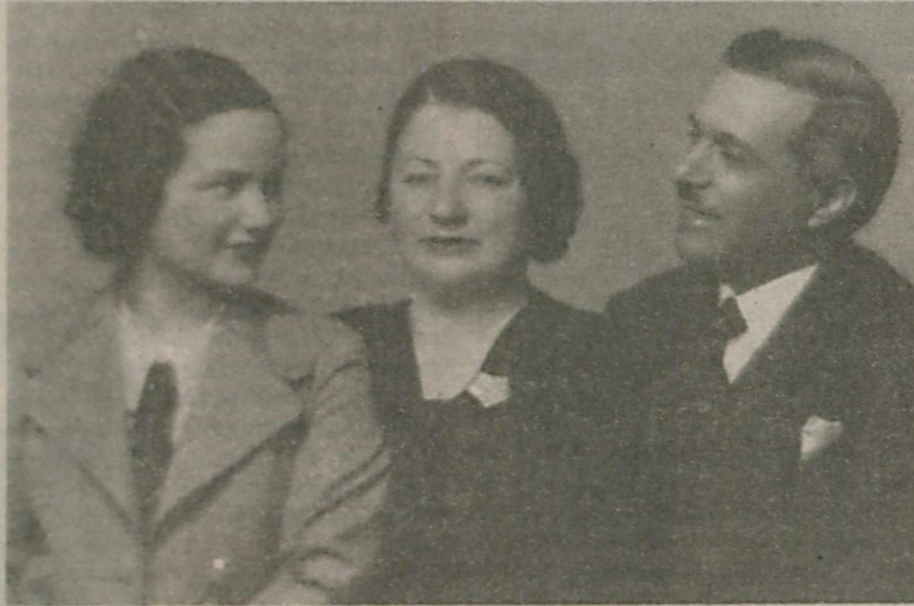
Aziz Ogan ilmi çalışmaları için ancak sabahın erken saatlerinde ve geceleri vakit ayırabiliyordu. Sair zaman, müzenin çeşitli işleri, araştırma, kazı ve ilmi etüdları için kendisine başvuran Türk, ecnebi meslektaşlarının ziyaretleri ile dolu idi. Meslektaşlarının ilmi araştırmalarını kolaylaştırmak için yardımlarını hiçbir zaman esirgemezdi.

Aziz Ogan Türk Tarih Kurumu, Avusturya, Çekoslovakya ve Alman Arkeoloji Enstitüleri, Mainz İlimler ve Edebiyat Akademisi ve İstanbul Enstitüsü gibi ilim müesseselerinin azası bulunuyordu.

Aziz Ogan, kendisini âlakadar eden konularda tetkikte bulunarak, bunları fırsat buldukça neşrediyordu. Hafriyat raporları, müze ve harabelere dair rehberlerden mâda, birçok dergi ve gazetelerde Türkiye'nin tarihî eserleri, arkeolojik değerleri, kazı işleri, Türk müzecilik tarihi ve eski eserlerin onarılması hakkında çeşitli makalelerle halkın tarih ve eski eserlere karşı sevgi ve merakını uyandırmaya çalışırdı.

Ayrıca edebiyete intikal etmiş olan müze mensuplarının hatıralarını yad için yazdığı makaleler onun aynı zamanda kadirşinas ve vefakâr bir insan olduğunu gösterir.

Aziz Ogan'ın çeşitli gazete ve dergilerde, özellikle Türk Tarih Kurumu'nun dergisi *Belleten*'de yayınlanmış çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

Aziz Ogan eşi ve büyük kızıyla.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALBIO0700105